

ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลในหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบและ
ราคาหลักทรัพย์ของบริษัทกลุ่ม SET 100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
The Relationship Between Key Audit Matters (KAM) disclosure and stock price
of SET 100 companies from the Stock Exchange of Thailand

สิทธิชัย ลิมาพอร์*, มัทนชัย สุทธิพันธุ์², กนกวรรณ บิลอาหวัง³, จริญญา เหยียบแม่⁴,

ปาณิสรา จำรัสลาม⁵, และสุคนธา ยุคุณชร⁶

Sitchai Limaporn*, Muttanachai Suttipun², Kanokwan Binarvang³, Charinya Yebmae⁴,

Panisa chamradlaph⁵, and Sokontha Eukuntorn⁶

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ศึกษาลักษณะการเปิดเผยข้อมูลหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) ในรายงานของผู้สอบบัญชี และทดสอบความแตกต่างของระดับการเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญจากการตรวจสอบ ในรูปแบบรายงานการสอบบัญชีแบบเดิม ปี พ.ศ.2557-2558 กับรูปแบบใหม่ในหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) ปี พ.ศ.2559-2560 รวมถึงทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลในหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) และราคาหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปี พ.ศ.2559-2560 กลุ่มตัวอย่างคือบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 57 บริษัทที่อยู่ในกลุ่ม SET100 ตลอดระยะเวลา 4 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2557-2560 สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล คือการวิเคราะห์เชิงพรรณนา การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยและการวิเคราะห์ ความถดถอยพหุ ผลการศึกษาพบว่า จำนวนเรื่องที่เปิดเผยในรูปแบบรายงานของผู้สอบบัญชีทั้งสองแบบ มีความแตกต่างที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 รูปแบบเดิมเปิดเผยจำนวน 0.49 เรื่องต่อปี รูปแบบใหม่เปิดเผยจำนวน 2.25 เรื่องต่อปี และพบว่าจำนวนเรื่องที่เปิดเผยข้อมูลในหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) มีความสัมพันธ์กับ ราคาหลักทรัพย์ของบริษัทกลุ่ม SET 100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

คำสำคัญ : เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ราคาหลักทรัพย์ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

^{1,2} อาจารย์, คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

^{1,2} Lecturer, Faculty of Management Sciences, Prince of Songkla University, Hatyai Campus

³⁻⁶ นักศึกษา ปริญญาโท หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

³⁻⁶ Master of Student, Master of Accountancy, Faculty of Management Sciences, Prince of Songkla University, Hatyai Campus

Abstract

The study's objectives aimed to investigate the extend of key audit matter (KAM) disclosure of auditor's report, to test the different level of KAM disclosure between before (year 2014-2015) and after (year 2016-2017) regulation in Thailand, and to examine the relationship between KAM disclosure after regulation and stock price of SET 100 companies from the Stock Exchange of Thailand. Samples of this study were 57 companies that had been in SET 100 during the years 2014 to 2017. Descriptive analysis, t-test, and multiple regression are used to analyze the data. The results show that, the level of KAM disclosure before regulation was 0.49 topic per year, while it was 2.25 topics per year after regulation. There was significantly different level of KAM disclosure between before and after regulation. More over, there was a positively significant relationship between number of KAM disclosure and the stock price.

Keywords: KAM disclosure, stock price, the Stock Exchange of Thailand

บทนำ

งบการเงินเปรียบเสมือนกระจกสะท้อนฐานะทางการเงิน ผลการดำเนินงานกระแสเงินสด และการเปลี่ยนแปลงในส่วนของผู้ถือหุ้นของบริษัทที่เกิดขึ้นในแต่ละรอบระยะเวลาบัญชีให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียของบริษัท โดยมีผู้บริหารของบริษัทเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำบัญชีตามพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ.2543 (Federation of Accounting Professions: FAP, 2017) รับรองตัวเลขที่ปรากฏในงบการเงินว่าเกิดขึ้นจริง ครบถ้วน สติและภาวะผูกพัน การแสดงรายการและการจัดประเภทให้เป็นไปตามมาตรฐานรายงานทางการเงินและหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป แต่กระนั้นแล้วเพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียของบริษัทมีความเชื่อมั่นรายการบัญชีและตัวเลขในงบการเงินกิจการจะต้องจัดให้มีการตรวจสอบบัญชีด้วยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (Department of Business Development: DBD, 2018) เพื่อนำเสนอในรูปแบบรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่กำหนดโดยสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ เนื่องจากรายงานของผู้สอบบัญชีเปรียบเสมือนเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารที่เป็นลายลักษณ์อักษรระหว่างผู้สอบบัญชีไปยังผู้มีส่วนได้เสีย โดยแสดงความเห็นต่องบการเงินที่ผู้บริหารเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำบัญชีของกิจการจากการตรวจสอบบัญชีตามมาตรฐานการสอบบัญชี (Coram et al., 2011)

สภาวิชาชีพบัญชีในประเทศไทยได้มีการปรับปรุงรูปแบบของรายงานของผู้สอบบัญชีหลายครั้งตามคณะกรรมการมาตรฐานการสอบบัญชีระหว่างประเทศ (International Auditing and Assurance Standards Board หรือ IAASB) รูปแบบรายงานของผู้สอบบัญชี เริ่มจากแบบสองวรรค แบบสามวรรค แบบหกรวรรค และแบบในปัจจุบันที่ประกาศใช้ในงบการเงินที่มีวันสิ้นสุดงวดบัญชีตั้งแต่วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2559 ตามมาตรฐานการสอบบัญชีฉบับปรับปรุงรหัส 700 โดยมีสิ่งเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่สุดในหน้ารายงานผู้สอบบัญชีแบบใหม่ คือ การเปลี่ยนแปลงลำดับของย่อหน้าในรายงานผู้สอบบัญชี และการให้ผู้สอบบัญช้นำเสนอ “เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ” (Key Audit Matters: KAM) ตามมาตรฐานการสอบบัญชีระหว่างประเทศ รหัส 701 “การสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต” สำหรับการปฏิบัติงานตรวจสอบเพื่อแสดงความเห็นเกี่ยวกับงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยซึ่งมีข้อกำหนดให้ผู้สอบบัญชีรายงานถึงประเด็นสำคัญที่พบในการปฏิบัติงานสอบบัญชีไว้ด้วย (Srijunpetch, 2016) เนื่องจากรายงานของผู้สอบบัญชีส่วนใหญ่ใน

อดีตมักจะเป็นการแสดงความเห็นแบบไม่มีเงื่อนไข ทำให้รายงานของผู้สอบบัญชีในแต่ละบริษัทไม่ได้มีความแตกต่างกัน ผู้ใช้งบการเงินจึงไม่ได้ให้ความสำคัญกับรายงานของผู้สอบบัญชีเท่าที่ควร จากบทความวิจัยของ Church et al., (2008) แสดงให้เห็นว่าแม้จะมีการปรับปรุงเนื้อหาและรูปแบบของรายงานของผู้สอบบัญชีในช่วงหลายปีที่ผ่านมา แต่ก็ยังถือว่าให้คุณค่าแก่ผู้ใช้เพียงเล็กน้อยและบทความวิจัยของ Mock et al., (2013) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการเปิดเผยข้อมูลสำคัญในรายงานการตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับงบการเงินของบริษัท พบว่าส่วนใหญ่ไม่มีผลกระทบต่อผู้มีนัยสำคัญต่อผู้ใช้ นอกจากนี้ในขณะที่ผู้ใช้งบการเงินอาจขอข้อมูลของกิจการและการมีส่วนร่วมในรายงานของผู้สอบบัญชี ซึ่งประเด็นดังกล่าวอาจมีความเสี่ยงที่จะมีปัญหาในรายงานของผู้สอบบัญชีซึ่งอาจทำให้ประสิทธิภาพการสื่อสารของผู้สอบบัญชีในเรื่องดังกล่าวลดลง (Bedard et al., 2014) และ (Porter et al., 2009)

คณะกรรมการมาตรฐานการสอบบัญชีระหว่างประเทศ ได้เล็งเห็นปัญหาดังกล่าวเช่นกัน จึงได้จัดการสำรวจความคิดเห็นของผู้ใช้งบการเงิน และผลที่ได้มาสอดคล้องกับข้อเท็จจริงว่า ผู้ใช้งบการเงินต้องการข้อมูลเพิ่มเติมเฉพาะเจาะจง และมีความเกี่ยวข้องกับกิจการที่ตรวจสอบ (International Auditing and Assurance Standards Board: IAASB, 2011) และ (Semiu and Olayinka, 2011) รวมถึง ประเด็นที่สำคัญที่ต้องใช้ดุลยพินิจของหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และรายการที่สำคัญที่เกิดขึ้นในรอบบัญชีจากรายการทางการเงินที่มีความยุ่งยากและซับซ้อน เพื่อให้ข้อมูลสรุปที่เข้าใจง่ายและเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ (International Federation of Accountants: IFAC, 2017; Baskerville et al., 2010; George and Melinda, 2015) ต่อมาจึงได้เพิ่มหัวข้อใหม่เพื่อสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ หรือเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) ซึ่งในอดีตผู้สอบบัญชีได้ปฏิบัติงานตรวจสอบในเรื่องดังกล่าวอยู่แล้ว แต่ไม่ได้นำมากล่าวในรายงานผู้สอบบัญชี

ในต่างประเทศมีการใช้หัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) ในรายงานผู้สอบบัญชีมาหลายปีแล้ว แต่ในประเทศไทยได้เริ่มบังคับใช้หัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) ในรูปแบบรายงานของผู้สอบบัญชีแบบใหม่กับบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยตั้งแต่วรอบบัญชีปี พ.ศ.2559 เป็นต้นไป จนถึงปัจจุบันในแต่ละบริษัทมีรายงานผู้สอบบัญชีรูปแบบใหม่แล้ว 2 ปี ซึ่งก่อนที่จะมีการใช้รูปแบบรายงานผู้สอบบัญชีแบบใหม่ ข้อมูลการตรวจสอบที่สำคัญที่สื่อสารให้ผู้ใช้งบการเงินได้รับทราบ มักจะอยู่ในวรรคเน้นและวรรคอื่น จากการที่คณะกรรมการมาตรฐานการสอบบัญชีระหว่างประเทศได้ให้ผู้สอบบัญช้นำเสนอรายงานของผู้สอบบัญชีรูปแบบใหม่นี้ เพื่อให้ผู้สอบบัญชีเปิดเผยเรื่องที่สำคัญในการตรวจสอบจากเดิมไม่มีหัวข้อเปิดเผยเฉพาะเจาะจง ให้มีหัวข้อมำเสนอโดยตรง ทางคณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงลักษณะการเปิดเผยข้อมูลหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) ในรายงานของผู้สอบบัญชี และทดสอบความสัมพันธ์ของการเปิดเผยข้อมูลในหัวข้อ KAM ต่อการตัดสินใจของนักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยผ่านราคาหลักทรัพย์ของบริษัท SET 100 ซึ่งในปัจจุบันมีงานวิจัยจำนวนน้อยมากที่ศึกษาถึงผลกระทบดังกล่าว โดยเฉพาะในประเทศไทยเนื่องจากเริ่มบังคับใช้ได้เพียง 2 รอบบัญชี เช่นงานวิจัยของ Srijunpetch (2017) พบว่า จำนวนเรื่องในหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตอบสนองของตลาดด้านปริมาณ แต่ไม่มีความสัมพันธ์ด้านราคาหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลทดสอบปี พ.ศ.2559 เพียงปีเดียวและใช้ราคาหลักทรัพย์เฉลี่ย 3 วันหลังเผยแพร่งบการเงิน ส่วนงานวิจัยของต่างประเทศ Kohler et al., (2016). พบว่า หัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) ไม่มีผลต่อการรับรู้ของนักลงทุน แต่งานวิจัยของ Christensen et al., (2014) พบว่า ข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบมีผลกระทบต่อรับรู้ของนักลงทุน เนื่องจากผู้ลงทุนอาจเข้าใจถึงความจริงใจของบริษัทที่ถูกเปิดเผยข้อมูลหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) ถึงความโปร่งใส ความสามารถในการตรวจสอบได้ และความน่าเชื่อถือ ซึ่งส่งผลให้ผู้ลงทุนมีความสนใจในการลงทุนในหลักทรัพย์ของบริษัท แต่ในทางกลับกันผู้ลงทุนอาจวิตกกังวลกับ

การเปิดเผยข้อมูลหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) ที่สะท้อนถึงความเสี่ยงจากการดำเนินการของบริษัท ทำให้ผู้ลงทุนไม่อาจลงทุนในหลักทรัพย์ ซึ่งทั้งสองกรณีที่กำลังกล่าวมาข้างต้นจะพบว่าการเปิดเผยข้อมูลหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) มีอิทธิพลต่อราคาหลักทรัพย์ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่ม SET 100

วัตถุประสงค์การวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาลักษณะและระดับการเปิดเผยข้อมูลหัวข้อ KAM ในรายงานของผู้สอบบัญชี เพื่อทดสอบความแตกต่างของระดับการเปิดเผยข้อมูลหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) กับรูปแบบรายงานการสอบบัญชีแบบเดิม และเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของระดับการเปิดเผยข้อมูลในหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) ต่อการรับรู้ของนักลงทุน (ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสียของกิจการ) ด้วยราคาหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder Theory)

ทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย เนื่องจากการบริหารธุรกิจต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้เสียหลายฝ่ายเช่น ผู้บริหารองค์กร พนักงาน นักลงทุน ลูกค้า ผู้ขาย องค์กรภาครัฐหรือเอกชน และชุมชน เป็นต้น โดยเชื่อมโยงถึงความชอบธรรมในการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ในการบริหารองค์กรที่ต้องคำนึงถึงความต้องการ ความสนใจ และผลกระทบที่จะมีต่อผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยนี้ ที่เน้นการศึกษาผลกระทบของการเปิดเผยข้อมูลในหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) ต่อการรับรู้ของนักลงทุน ด้วยราคาหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่ม SET 100 จากแนวความคิดว่า นักลงทุนเป็นผู้มีส่วนได้เสียหลักที่สำคัญของบริษัทที่ผู้บริหารต้องรับผิดชอบในการจัดทำข้อมูลฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน การเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้น กระแสเงินสด รวมถึงความเสี่ยงที่สำคัญให้นักลงทุนทราบ และจัดให้มีการตรวจสอบบัญชีโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาตตามมาตรฐานการสอบบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป เมื่อนักลงทุนได้ทราบข้อเท็จจริงทางการเงินและความเสี่ยงที่สำคัญของกิจการ ก็จะส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจว่าจะลงทุนในหลักทรัพย์ของกิจการหรือไม่ ทำให้เปลี่ยนสถานะจากนักลงทุนเป็นเจ้าของ Gray et al., (1996) เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสียว่าเป็นตัวแทนของมนุษย์ที่มีอิทธิพลต่อกิจกรรมภายในองค์กรจำนวนมาก ตัวอย่างของผู้มีส่วนได้เสียขององค์กรประกอบด้วย ผู้ถือหุ้น พนักงาน ชุมชน สังคม รัฐ ลูกค้า ผู้ขาย คู่แข่งขัน รัฐบาลท้องถิ่น และนักลงทุน เป็นต้น การอธิบายทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสียเริ่มจากความขัดแย้งในการมองระบบพื้นฐานขององค์กรและภาพแวดล้อมขององค์กรที่รับรู้ได้ถึงการเปลี่ยนแปลงและความซับซ้อนของความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างองค์กรกับผู้มีส่วนได้เสีย โดยที่ข้อมูลพื้นฐานและสภาพแวดล้อมที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อตัดสินใจของนักลงทุนส่วนหนึ่งมาจากการนำเสนอความเห็นของผู้ตรวจสอบบัญชีที่มีอิสระในการตรวจสอบของกิจการ Freeman et al., (2010) เห็นด้วยกับแนวความคิดนี้ โดยให้คำจำกัดความของทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสียไว้ว่า “ผู้มีส่วนได้เสียของบริษัทรวมถึง ผู้ถือหุ้น นักลงทุน เจ้าหนี้ ลูกจ้าง ลูกค้า ผู้ขาย กลุ่มสาธารณชนที่ได้ผลประโยชน์ร่วมกัน” ดังนั้น ผู้มีส่วนได้เสียทุกกลุ่ม โดยเฉพาะผู้ถือหุ้นและนักลงทุนได้รับผลกระทบจากการบรรลุเป้าหมายของกิจการ จากการรับทราบฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน การแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้น กระแสเงินสด รวมถึงความเสี่ยงต่างๆ ที่กิจการประสบอยู่ จากงบการเงินและการตรวจสอบบัญชีจากรายงานของผู้สอบบัญชีผลการตรวจสอบ ซึ่งจะสะท้อนในราคาของหลักทรัพย์หลังจากวันเผยแพร่งบการเงินประจำปีของกิจการ Cheng et al., (1992); Hayn (1995); Basu (1997)

การเปิดเผยข้อมูลในหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (Key Audit Matters: KAM)

คณะกรรมการมาตรฐานการสอบบัญชีระหว่างประเทศได้เพิ่มหัวข้อ เรื่องสำคัญในการตรวจสอบหรือเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) ในรายงานของผู้สอบบัญชีแบบใหม่โดยแยกต่างหากจากเรื่องอื่นในรายงานของผู้สอบบัญชี เพื่อลดช่องว่างของข้อมูลและการเพิ่มประสิทธิผลของการสื่อสารของผู้สอบบัญชีกับผู้ใช้งบการเงิน โดยออกมาตรฐานการสอบบัญชีระหว่างประเทศ หรือ ISA ฉบับที่ 701 ซึ่งเชื่อว่าการนำเสนอเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) จะช่วยเพิ่มมูลค่าด้านการสื่อสารให้กับรายงานของผู้สอบบัญชีในแง่ความโปร่งใสในการสอบบัญชี และสามารถช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินเข้าใจกิจการและเรื่องที่ผู้บริหารต้องใช้วิจารณญาณอย่างมีสาระสำคัญอีกด้วย โดยคณะกรรมการได้กำหนดความหมายของเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) คือ เรื่องที่ผู้สอบบัญชีเห็นว่า เป็นเรื่องที่มีนัยสำคัญที่สุดในการตรวจสอบงบการเงินของงวดปัจจุบัน ซึ่งเป็นเรื่องของดุลยพินิจผู้สอบบัญชีที่เลือกมาจากเรื่องที่เคยสื่อสารกับผู้มีส่วนที่ในการกำกับดูแล โดยที่ความมีนัยสำคัญอาจพิจารณาได้จากปัจจัยต่างๆ ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เช่น ขนาด ลักษณะและผลกระทบของเรื่องดังกล่าว หรือ ความสนใจของผู้ใช้งบการเงิน ซึ่งโดยปกติผู้ใช้งบการเงินมักจะสนใจในเรื่องที่ผู้สอบบัญชีต้องสื่อสารหรือปรึกษาหารือกับผู้มีส่วนที่ในการกำกับดูแลอย่างจริงจัง

การนำหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) มาใช้ในรายงานของผู้สอบบัญชี กำหนดเฉพาะการตรวจสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แต่ผู้สอบบัญชีอาจนำเสนอบทนำหัวข้อนี้กับรายงานของผู้สอบบัญชีสำหรับกิจการอื่นด้วยก็ได้ ตามความเหมาะสม รายละเอียดของหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) เริ่มจากย่อหน้าคำบรรยายมาตรฐานที่สรุปความหมายของเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) และต่อย่อหน้าที่อธิบายถึงเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) แต่ละเรื่อง หรือการระบุว่าไม่มีเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) ที่ต้องนำเสนอในรายงานของผู้สอบบัญชี การนำเสนอหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) สำหรับการตรวจสอบงบการเงินในปีปัจจุบัน จึงไม่ต้องรายงานความก้าวหน้าของ เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) ที่กล่าวถึงในปีก่อนในรายงานของผู้สอบบัญชีปีปัจจุบัน

International Federation of Accountants : IFAC (2017) กล่าวถึงขั้นตอนการพิจารณากำหนดรายการบัญชี เป็นเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ มี 3 ขั้นตอน ได้แก่ขั้นตอนแรก ผู้สอบบัญชีต้องทบทวนและพิจารณาเรื่องที่เคยสื่อสารกับผู้มีส่วนที่ในการกำกับดูแลทั้งหมดและเลือกกว่าเรื่องใดเป็น “เรื่องที่ต้องการความใส่ใจเป็นพิเศษจากผู้สอบบัญชี” (Significant Auditor Attention) โดย ISA701 เสนอแนะว่าเป็นเรื่องที่ผู้สอบบัญชีประเมินว่ามีความเสี่ยงสูงในการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญเรื่องที่เป็น “ความเสี่ยงที่มีนัยสำคัญ”¹ ที่ระบุได้ในช่วงการทำความเข้าใจกิจการและสภาพแวดล้อมของกิจการที่ตรวจสอบในขั้นการวางแผนขั้นตอนต่อมาผู้สอบบัญชีต้องพิจารณาว่าเรื่องที่เข้าเงื่อนไขในขั้นตอนแรก เรื่องใดเป็นเรื่องที่มีนัยสำคัญที่สุดและสำคัญรองลงมาในการตรวจสอบงวดปัจจุบันและเลือกให้เรื่องนั้นเป็นเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) ขั้นตอน

¹ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 315 (ปรับปรุง) ได้กำหนดความหมายความเสี่ยงที่มีนัยสำคัญ ว่าหมายถึงความเสี่ยงของการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ซึ่งผู้สอบบัญชีต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ เรื่องที่ผู้บริหารต้องใช้วิจารณญาณสูง รายการผิดปกติหรือการที่ผู้สอบบัญชีต้องเปลี่ยนแปลงระดับความเสี่ยงจากที่เคยประเมินไว้ตั้งแต่ช่วงการวางแผนการตรวจสอบ เข้าใจกิจการและสภาพแวดล้อมของกิจการ โดยเฉพาะในรายการที่มีความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญสูง ซึ่งมักเป็นเรื่องที่ต้องการความใส่ใจเป็นพิเศษจากผู้สอบบัญชี

สุดท้าย พิจารณาว่าเรื่องที่เลือกให้เป็นเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) นั้นเข้าเงื่อนไขที่ทำให้ไม่สามารถนำเสนอเป็นเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) ในรายงานของผู้สอบบัญชีได้หรือไม่ โดย ไม่มีการจำกัดจำนวนเรื่องของเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) หรือระบุให้มีจำนวนเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) ขั้นต่ำที่ต้องแสดงในรายงานของผู้สอบบัญชี โดยผู้สอบบัญชีควรพิจารณาจำนวนเรื่องจากปัจจัยต่างๆ เช่น ขนาดและความซับซ้อนของกิจการ ลักษณะธุรกิจและสภาพแวดล้อมของกิจการ ข้อเท็จจริงและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในการตรวจสอบ

การพัฒนาสมมุติฐานของการศึกษา

โดยทั่วไปราคาหลักทรัพย์ของบริษัทที่มีการซื้อขายกันในตลาดหลักทรัพย์ มักจะมีการเปลี่ยนแปลงภายหลังจากเผยแพร่งบการเงินประจำปีของบริษัท เนื่องจากผู้ถือหุ้นและนักลงทุนได้รับทราบฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน การแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้น กระแสเงินสด ผลตอบแทนของหลักทรัพย์ รวมถึงความเสี่ยงต่างๆ ที่กิจการประสบอยู่ในรอบบัญชีที่ผ่านมา และสามารถประมาณการสิ่งที่จะเกิดขึ้นในรอบบัญชีต่อไป ผลที่เกิดขึ้นดังกล่าวจึงสะท้อนออกมาในรูปของราคาหลักทรัพย์ที่เปลี่ยนไปจากอุปสงค์ที่มีต่อหลักทรัพย์นั้นๆ ภายหลังจากที่งบการเงินได้เผยแพร่แล้ว แต่การศึกษาที่ผ่านมาไม่พบความสัมพันธ์กับการนำเสนอรายงานของผู้สอบบัญชีในรูปแบบดั้งเดิมหรือรอบบัญชีของกิจการก่อนปี พ.ศ.2559 โดย Church et al., (2008) ได้นำเสนอผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าแม้จะมีการปรับปรุงเนื้อหาและรูปแบบของรายงานของผู้สอบบัญชีในช่วงหลายปีที่ผ่านมาแต่ก็ยังถือว่าให้คุณค่าแก่ผู้ใช้เพียงเล็กน้อยและบทความวิจัยของ Mock et al., (2013) ได้ผลการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการเปิดเผยข้อมูลสำคัญในรายงานการตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับงบการเงินของบริษัทยังไม่สามารถสรุปได้และพบว่าส่วนใหญ่ไม่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อผู้ใช้ แต่เมื่อมีการบังคับใช้ รายงานของผู้สอบบัญชีรูปแบบใหม่ รวมถึงต้องนำเสนอหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) ที่แสดงให้เห็นถึง การระบุความเสี่ยงที่สำคัญที่กิจการกำลังเผชิญอยู่โดยผู้สอบบัญชี อาจทำให้ผู้ถือหุ้นและนักลงทุนสะท้อนผลการตัดสินใจต่อกิจการผ่านราคาหลักทรัพย์ภายหลังจากเผยแพร่รายงานของผู้สอบบัญชี

ตั้งแต่มีการบังคับเปิดเผยหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) กับบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีงานวิจัยจำนวนน้อยมากที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลในหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) ต่อการรับรู้ของนักลงทุนด้วยราคาหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เช่น งานวิจัยของ Srijunpetch (2017) ที่ไม่พบความสัมพันธ์จำนวนเรื่องในหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) กับราคาหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในปี พ.ศ.2559 ในขณะที่ ส่วนงานวิจัยของต่างประเทศ Christensen et al., (2014) พบว่าข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบมีผลกระทบต่อการตัดสินใจของนักลงทุน นอกจากนี้งานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) ของ Tangruenrat (2017). พบว่าในรอบปีบัญชีแรก งบการเงินของปี พ.ศ.2559 หลังจากเริ่มใช้รายงานของผู้สอบบัญชีรูปแบบใหม่และการนำเสนอเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) บริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีการเปิดเผยจำนวนเรื่องในหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) เฉลี่ยบริษัทละ 2.06 ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องการรับรู้รายได้ การด้อยค่าสินทรัพย์ ค่าเผื่อการลดราคาสินค้า และการวัดมูลค่าสินทรัพย์ของกิจการ เป็นต้น ซึ่งผู้สอบบัญชีของบริษัทได้ระบุความเสี่ยงที่สำคัญที่พบในการตรวจสอบในแต่ละบริษัทจากเดิมในรายงานของผู้สอบบัญชีไม่ได้ระบุหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) การศึกษาของ Vanstraelen et al., (2012) พบว่าผู้ใช้งบการเงินต้องการข้อมูลที่เฉพาะของบริษัทมากกว่าที่ปรากฏในรายงานของผู้สอบบัญชีที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน เช่น ความเสี่ยงที่สำคัญ ในการตรวจสอบ

งบการเงิน Coram et al., (2011) พบว่าผู้ใช้งบการเงินต้องการทราบจุดอ่อนของการควบคุมภายในที่สำคัญที่ผู้สอบบัญชีรายงานผลการตรวจสอบบัญชี และ Tangruenrat (2015) พบว่า ผู้สอบบัญชีและผู้ใช้งบการเงินจำนวน 204 รายเห็นด้วยค่อนข้างมากต่อประโยชน์ที่จะได้รับจากรายงานของผู้สอบบัญชีแบบใหม่ที่ออกโดย ISA700 (ปรับปรุง) โดย เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้รายงานของผู้สอบบัญชีรูปแบบใหม่มีคุณค่ามากขึ้น จากการทบทวนผลการศึกษาในอดีตข้างต้นที่กล่าวไว้ ซึ่งชี้ให้เห็นว่ารายงานของผู้สอบบัญชีรูปแบบใหม่ จะทำให้ผู้ใช้งบการเงิน (นักลงทุน) ได้รับประโยชน์จากการพิจารณาลงทุนมากขึ้น จึงได้ตั้งสมมุติฐาน ดังนี้

H1: การเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญของการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีก่อนมีหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) จำนวนแตกต่างกับหลังมีการเพิ่มหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM)

H2: การเปิดเผยข้อมูลในหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) มีความสัมพันธ์ต่อการรับรู้ของนักลงทุนด้วยราคาหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

วิธีการวิจัย

ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บริษัทในกลุ่ม SET 100 ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2557-2560 ที่มีรอบระยะเวลาบัญชี 1 ปี โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างคือเป็นบริษัทที่จดทะเบียนอยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่อยู่ในกลุ่ม SET 100 ตลอดระยะเวลาที่ทำการศึกษาคือ พ.ศ. 2557 ถึง พ.ศ. 2560 จำนวน 57 บริษัท สาเหตุที่กำหนดเกณฑ์ดังกล่าว ก็เพราะบริษัทในกลุ่ม SET 100 นั้น มีความเคลื่อนไหวของราคาหลักทรัพย์เฉลี่ยที่มีมูลค่าซื้อขายสูงสุด 100 อันดับแรกเป็นหลักทรัพย์ที่มีขนาดใหญ่ มีสภาพคล่องสูงอย่างสม่ำเสมอ และมีสัดส่วนผู้ถือหุ้นรายย่อย (Free Float) ผ่านเกณฑ์อย่างเหมาะสม และยังสามารถเป็นตัวแทนการเคลื่อนไหวของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ค่อนข้างมาก (Stock Exchange of Thailand: SET, 2014)

งานวิจัยนี้ได้แบ่งการศึกษาเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงที่หนึ่งก่อนบังคับใช้เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) ปี พ.ศ.2557 ถึง พ.ศ.2558 และช่วงหลังบังคับใช้เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) ปี พ.ศ. 2559 ถึง พ.ศ. 2560 รวมจำนวน 4 ปี และทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยใช้ข้อมูลจากบริษัทในกลุ่ม SET 100 ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในปี พ.ศ. 2557-2558 และปี พ.ศ. 2559-2560 และเป็นบริษัทที่มีรายชื่ออยู่ในกลุ่ม SET 100 ทั้งปีที่ศึกษา คือ ในช่วงปี พ.ศ. 2557-2558 และช่วงปี พ.ศ. 2559-2560 และเนื่องจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้กำหนดให้มีการพิจารณาปรับรายการหลักทรัพย์ที่ใช้ในการคำนวณ SET 100 ทุกๆ 6 เดือน คือ ช่วงที่ 1 ใช้สำหรับการคำนวณค่าดัชนีระหว่าง 1 ม.ค. ถึง 30 มิ.ย. ช่วงที่ 2 ใช้สำหรับการคำนวณค่าดัชนีระหว่าง 1 ก.ค. ถึง 31 ธ.ค. ของทุกปี ดังนั้น บริษัทที่นำมาศึกษาต้องมีรายชื่ออยู่ในกลุ่ม SET 100 ทั้ง 2 ช่วงเวลา ปรากฏว่ามีจำนวนทั้งสิ้น 57 บริษัท จำนวน 4 ปี ทำให้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้มีทั้งสิ้นจำนวน 228 ตัวอย่าง ส่วนราคาหลักทรัพย์ราคาปิดของแต่ละวันหลังเผยแพร่รายงานของผู้สอบบัญชีของปีละ 5 วัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัย เป็นข้อมูลทุติยภูมิ จากรายงานของผู้สอบบัญชีของบริษัท ระหว่างปี พ.ศ. 2557 ถึง พ.ศ. 2560 กำหนดให้ การเปิดเผยข้อมูลในหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) เป็นตัวแปร

อิสระ วัดค่าโดยวิธีนับจำนวนเรื่องสำคัญของการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีจากหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) ในปี พ.ศ. 2559 และพ.ศ. 2560 ส่วนในปี พ.ศ. 2557 และ พ.ศ. 2558 เป็นปีที่ยังไม่ได้มีการบังคับใช้รายงานผู้สอบบัญชีแบบใหม่ แต่เรื่องสำคัญของการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีจะอยู่ในวรรคเน้นและวรรคอื่น ผู้วิจัยจึงนับจำนวนเรื่องจากวรรคดังกล่าว นอกจากนี้ราคาหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเป็นตัวแปรตาม วัดค่าโดยใช้ค่าเฉลี่ยของราคาปิดของหลักทรัพย์จำนวน 5 วันหลังจากวันที่มีการเผยแพร่รายงานผู้สอบบัญชี (Mehdi at el., 2011; Al-Thuneibat at el., 2007) นอกจากนี้ได้กำหนดตัวแปรควบคุมจากประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชี และประเภทธุรกิจทรัพยากร² ที่ถูกใช้เป็นตัวแปรควบคุมจากงานวิจัยของ Kuaerattikarn (2014) โดยตาราง 1 แสดงการวัดค่าตัวแปรในการศึกษา ดังนี้

ตาราง 1 การวัดค่าตัวแปรในการศึกษา

ตัวแปร	คำย่อ	การวัดค่า
ตัวแปรตาม		
1. ราคาหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	Y	ราคาปิดของหลักทรัพย์ประจำวันหลังเผยแพร่รายงานผู้สอบบัญชี 5 วันถัวเฉลี่ย
ตัวแปรอิสระ		
1. การเปิดเผยข้อมูลในหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM)	X_1	จำนวนเรื่องถัวเฉลี่ย ปีพ.ศ.2559-2560
ตัวแปรควบคุม		
1. ความเห็นในรายงานของผู้สอบบัญชี	X_2	ประเภทความเห็นแบบไม่มีเงื่อนไข=1, อื่นๆ=0
2. ประเภทธุรกิจทรัพยากร	X_3	ธุรกิจทรัพยากร=1, อื่นๆ=0

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อศึกษาขอบเขตการเปิดเผยข้อมูลในหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) ของบริษัทที่จดทะเบียนอยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่ม SET 100 ระหว่างปี พ.ศ.2557 ถึง พ.ศ.2560 การศึกษาใช้การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของจำนวนเรื่องที่เปิดเผยในวรรค KAM ของปี พ.ศ. 2557 ถึง พ.ศ. 2558 และ ปี พ.ศ. 2559 ถึง พ.ศ.2560 ในการทดสอบสมมติฐาน H1 และการวิเคราะห์ถดถอยพหุในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลในหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) และราคาหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยตามสมมติฐาน H2 โดยสมการเชิงเส้นของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

$$Y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \text{error} \quad (\text{ตัวแบบ 1})$$

$$Y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3 + \text{error} \quad (\text{ตัวแบบ 2})$$

² หลักทรัพย์ในกลุ่มทรัพยากร มีมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดในสัดส่วนที่สูงมากในตลาดหลักทรัพย์ และยังเป็นปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญในการพัฒนาประเทศ มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับที่น่าพอใจ มีแนวโน้มการเติบโตสูง และมีการขยายตัวเป็นอย่างมากตามความต้องการใช้ทรัพยากร จาก (2014 : เว็บไซต์)

โดยตัวแบบ 1 เป็นการทดสอบความสัมพันธ์ของการเปิดเผยข้อมูลในหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) ต่อการรับรู้ของนักลงทุนด้วยราคาหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่ม SET 100

และตัวแบบ 2 เป็นการทดสอบความสัมพันธ์ของการเปิดเผยข้อมูลในหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) และตัวแปรควบคุมอื่นต่อการรับรู้ของนักลงทุนด้วยราคาหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100

สรุปผลการวิจัยและการอภิปรายผลการศึกษา

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากรายงานประจำปี แบบแสดงรายการ 56-1 รายงานผู้สอบบัญชีของบริษัท ที่จดทะเบียน ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่ม SET100 ทั้ง 4 ปี จำนวน 228 ข้อมูล การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน มีผลตามตารางที่ 2 และตารางที่ 3 ดังนี้

ตาราง 2 ตารางแสดงผลการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา แสดงค่าความถี่ ร้อยละ

ประเภทอุตสาหกรรม	ความถี่ (บริษัท)	ร้อยละ
- ธุรกิจทรัพยากร	9	15.80
- ไม่ใช่ธุรกิจทรัพยากร	48	84.20
ประเภทรายงานผู้สอบบัญชี	ความถี่ (บริษัท)	ร้อยละ
- แบบไม่มีเงื่อนไข	56	98.2
- แบบมีเงื่อนไข,ไม่ถูกต้อง,ไม่แสดงความเห็น	1	1.8

ตาราง 2 แสดงข้อมูลเชิงปริมาณของตัวแปรอิสระ ตัวแปรตาม และตัวแปรควบคุม ดังนี้ ประเภทธุรกิจทรัพยากรมีจำนวน 9 บริษัท ร้อยละ 15.80 ไม่ใช่ธุรกิจทรัพยากรจำนวน 48 บริษัท ร้อยละ 84.20 ส่วนการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีต่อการเงินที่ตรวจสอบ พบว่าเป็นแบบไม่มีเงื่อนไข มีจำนวน 56 บริษัท ร้อยละ 98.3 และแบบมีเงื่อนไขหรือไม่ถูกต้องหรือไม่แสดงความเห็น จำนวน 1 บริษัท ร้อยละ 1.8

ตาราง 3 แสดงผลการวิเคราะห์ สถิติเชิงพรรณนา ค่าต่ำสุด สูงสุด เฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตัวแปร	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ราคาหลักทรัพย์เฉลี่ยหลังเปิดเผยรายงาน 5 วันทำการ	1.75	490.00	69.04	100.95
จำนวนเรื่องเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) เฉลี่ย ปี พ.ศ.2559-2560	1.00	4.50	2.25	0.97

ตาราง 3 แสดงราคาหลักทรัพย์เฉลี่ยหลังเปิดเผยรายงานผู้สอบบัญชีและงบการเงินประจำปี จำนวน 5 วันทำการปี พ.ศ. 2559 และพ.ศ 2560 พบว่ามีค่าเฉลี่ย 69.04 บาท ค่าสูงสุด 490 บาท ค่าต่ำสุด 1.75 บาท ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 100.95 ส่วนจำนวนเรื่องสำคัญในการตรวจสอบพบว่า มีค่าเฉลี่ย 2.25 เรื่อง ค่าสูงสุด 4.50 เรื่อง ค่าต่ำสุด 1 เรื่อง ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.97

ตาราง 4 ระดับความแตกต่างการเปิดเผยข้อมูลเรื่องที่สำคัญจากการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีแบบเดิม กับแบบใหม่

ระดับการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญ ในการตรวจสอบ (KAM)	Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean	t	P-value
จำนวนเรื่องปีพ.ศ. 2557-2558	0.4912	57	.7876	.1043	-13.807	.000
จำนวนเรื่องปีพ.ศ. 2559-2560	2.2544	57	.9502	.1258		

*ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

ตาราง 4 พบว่าระดับเปิดเผยข้อมูลเรื่องที่สำคัญจากการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีแบบเดิม ปี พ.ศ. 2557 และ พ.ศ. 2558 ที่เปิดเผยในหัวข้อเน้นและหัวข้ออื่นเฉลี่ยจำนวน 0.49 เรื่อง ในขณะที่การเปิดเผยในรายงานของผู้สอบบัญชีแบบใหม่ ปี พ.ศ. 2559 และ 2560 ที่เปิดเผยในหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) เฉลี่ยจำนวน 2.25 เรื่อง การศึกษาจึงทำการทดสอบโดยใช้สถิติ Pair Sample t-test เพื่อทดสอบระดับการเปิดเผยข้อมูล เรื่องสำคัญจากการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชี ของบริษัทจดทะเบียน SET100 ระหว่างปี พ.ศ. 2557-2558 กับปี พ.ศ. 2559-2560 มีความแตกต่างกันหรือไม่ พบว่าค่าที่ใช้ในการทดสอบค่าดัชนีระดับการเปิดเผยข้อมูล เรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชี เท่ากับ -13.807 ทำให้ได้ค่า P-Value น้อยกว่า 0.01 จึงยอมรับสมมติฐาน H1 สรุปว่าการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชี ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่ม SET100 ปี พ.ศ. 2557-2558 กับ พ.ศ. 2559-2560 มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ ผลการศึกษามีความสอดคล้องกับผลการศึกษาในอดีตที่เกี่ยวข้อง Church et al. (2008) และ Tangruenrat (2017) ที่พบว่าหน้าที่หน่วยงานกำกับดูแลได้กำหนดกฎหมายให้ผู้สอบบัญชีต้องเปิดเผยข้อมูลเรื่องที่สำคัญจากการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีมีอิทธิพลต่อปริมาณและหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) ที่ผู้สอบบัญชีต้องเปิดเผยมากกว่าการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) แบบสมัครใจ เหตุผลเนื่องมาจากไม่ใช่เพียงผู้ถือหุ้นและผู้ลงทุนเท่านั้นที่ต้องการทราบการเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญ แต่ผู้มีส่วนได้เสียอีกหลายกลุ่มก็ต้องการเข้าถึงข้อมูลที่บุคคลที่สามทำการตรวจสอบบัญชีของทางบริษัท ไม่ว่าจะเป็นพนักงาน ลูกค้า ผู้ขาย คู่แข่งและผู้มีส่วนได้เสียอื่นๆ

ส่วนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ถึงการเปิดเผยข้อมูลในหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) กับราคาหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในปี พ.ศ. 2559-2560 คณะผู้วิจัยทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมดที่ใช้ในการศึกษา โดยใช้เมทริกซ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และค่าขยายตัวของความแปรปรวน (Variance Inflation Factor : VIF) พบว่าค่าสัมบูรณ์ของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมด มีค่าอยู่ระหว่าง 0.113 ถึง 0.304 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.90 และพบว่าค่า VIF มีค่าอยู่ระหว่าง 1.021 ถึง 1.084 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 จะเห็นได้ว่าผลลัพธ์ที่ได้จากการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระมีค่าไม่สูงเกินปกติ (Hair et al., 2010) ซึ่งจากตารางเห็นได้ว่าตัวแปรแต่ละตัวมีความสัมพันธ์ในระดับที่ต่ำ อีกทั้งตัวแปรแต่ละตัวมีอิสระที่แตกต่างกัน

ตาราง 5 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบและราคาหลักทรัพย์ ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ตัวแปร	ตัวแบบ 1			ตัวแบบ 2		
	B	t	P-value	B	t	P-value
ค่าคงที่	-3.697	-0.111	0.912	-13.284	-0.394	0.695
จำนวน KAM (X_1)	0.304	2.364	0.022*	0.328	2.469	0.017*
ประเภทรายงานผู้สอบ (X_2)	-	-	-	-.160	-1.210	.231
ทรัพยากร (X_3)	-	-	-	.137	1.067	.291
R Square		0.092			0.139	
Adjusted R ²		0.076			0.090	
F-value		5.588			2.844	

*ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

ตาราง 5 ส่วนตัวแบบ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานผู้สอบบัญชี ต่อราคาหลักทรัพย์ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่าการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานผู้สอบบัญชี มีความสัมพันธ์ต่อการรับรู้ของนักลงทุนด้วยราคาหลักทรัพย์ของบริษัท อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นในทางสถิติ 0.05 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานหลัก H2 ส่วน ตัวแบบ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานผู้สอบบัญชีต่อราคาหลักทรัพย์ โดยมีตัวแปรควบคุม พบว่ามีความสัมพันธ์ต่อการรับรู้ของนักลงทุนด้วยราคาหลักทรัพย์ของบริษัทและเมื่อพิจารณากับตัวแปรควบคุมแต่ละด้าน พบว่า ตัวแปรทุกตัวส่วนใหญ่ไม่มีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์ของบริษัท อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นในทางสถิติ 0.05 แต่ทั้งนี้จากค่า R² ของทั้งสองตัวแบบมีค่าไม่สูงมากนัก (ร้อยละ 9.2 และ 13.9 ตามลำดับ) อาจแสดงให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงของราคาหลักทรัพย์ มีอิทธิพลมาจากการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบเพียงบางส่วน ที่เหลืออีกกว่าร้อยละ 80 มาจากปัจจัยที่กำหนดราคาหลักทรัพย์ อาทิเช่น ผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับ เงินปันผลจ่ายภาวะเศรษฐกิจในช่วงนั้น SET(2015) ถึงแม้ว่าผลการศึกษาที่ได้จะค้านกับผลการศึกษาของ Srijunpetch (2017) และ Mock et al., (2013) ที่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) และราคาหลักทรัพย์ แต่ความสัมพันธ์ของตัวแปรที่เกิดขึ้นในการศึกษานี้ อาจเป็นเพราะความต้องการข้อมูลของผู้มีส่วนได้เสียของธุรกิจที่ทำให้บริษัทยินยอมให้ผู้สอบบัญชีเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) มากมีราคาหลักทรัพย์ที่สูงขึ้น เนื่องจากผู้มีส่วนได้เสียยอมรับความน่าเชื่อถือและการเปิดเผยข้อมูลที่โปร่งใสของบริษัทมากกว่าความกลัวจากความเสียหายที่เกิดขึ้นจากรายการในหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ นอกจากนี้การยินยอมให้เปิดเผยข้อมูลฯ ทำให้ผู้มีส่วนได้เสียยอมรับการที่บริษัทเป็นส่วนหนึ่งของสังคมต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วย

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการศึกษานี้ คือ เพื่อศึกษาลักษณะการเปิดเผยข้อมูลหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) ในรายงานของผู้สอบบัญชี และทดสอบความแตกต่างของระดับการเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญจากการตรวจสอบในรูปแบบรายงานการสอบบัญชีแบบเดิม ปี พ.ศ.2557-2558 กับรูปแบบใหม่ในหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ

(KAM) ปี พ.ศ.2559-2560 รวมถึงทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลในหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) และราคาหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปี พ.ศ.2559-2560 จากการทดสอบพบว่า จำนวนเรื่องที่เปิดเผยในรูปแบบรายงานของผู้สอบบัญชีทั้งสองแบบ มีความแตกต่างที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 รูปแบบเดิมเปิดเผยจำนวน 0.49 เรื่องต่อปี รูปแบบใหม่เปิดเผยจำนวน 2.25 เรื่องต่อปี และพบว่าจำนวนเรื่องที่เปิดเผยข้อมูลในหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) มีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์ของบริษัทกลุ่ม SET 100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ประโยชน์ที่ได้รับจากผลของการวิจัยนี้ พบว่าการเปิดเผยข้อมูลในหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) มีผลต่อการรับรู้ของนักลงทุน (ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสียของกิจการ) ด้วยราคาหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่ม SET 100 แสดงถึงความสนใจของนักลงทุนต่อรายงานของผู้สอบบัญชีรูปแบบใหม่ที่บังคับให้มีหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) เป็นไปตามเจตน์จำนงค์ที่ต้องการให้รายงานของผู้สอบบัญชีเป็นการสื่อสารระหว่างผู้สอบบัญชีและนักลงทุนมากขึ้น

ข้อจำกัดของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เนื่องจากคณะผู้วิจัยใช้ข้อมูลทุติยภูมิของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่ม SET100 ตั้งแต่ปี 2557-2560 บริษัทที่อยู่ในกลุ่ม SET100 ตลอด 4 ปี มีจำนวน 57 บริษัท ไม่ได้ใช้ข้อมูลทั้งหมดของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลในหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) ที่เริ่มบังคับใช้ตั้งแต่รอบบัญชีปี พ.ศ. 2559 ได้เพียง 2 ปี ถ้าใช้ข้อมูลที่เก็บในครั้งต่อไปจะได้ตัวอย่างของข้อมูลที่มีการบังคับใช้หัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) มากยิ่งขึ้น อาจจะทำให้การพยากรณ์มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- Adeyemi, Semiu & Uadiale, Olayinka. (2011). An empirical investigation of the audit expectation gap in Nigeria. *African journal of business management*. 5. 10.5897/AJBM11.1671.
- Al-Thuneibat, A.A., Basheer, A.K., & Nedal, A.A. (2007). The effect of qualified auditors' opinions on share prices: evidence from Jordan. *Managerial Auditing Journal*, 23(1), 84-101
- Baskerville, Rachel F. and Ó Hogartaigh, Ciaran and Porter, Brenda A. (2010). *The Perceived Message in the Audit Report – An Experimental Exploration*. retrieved from https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1634478
- Basu, S. (1997). The conservatism principle and the asymmetric timeliness of earnings. *Journal of Accounting Economics*, 24, 3-37.
- Bedard, J.,Gonthier-Besacrier, N.,Schatt, A. (2014).Costs and Benefits of Reporting Key Audit Matters in the Audit Report: The French Experience.
- Cheng, C.S., Hopwood, W.S., and McKeown, J. C. (1992). Nonlinearity and specification problem in unexpected earnings response regression ตัวแบบ. *The Accounting Review*, 67, 579-598
- Christensen, B.E., Glover, S. M., and Wolfe C. J. (2014). Do Critical Audit Matter Paragraphs in the Audit Report Change nonprofessional Investors' Decision to Invest? *A Journal of Practice & Theory*, 33(4), 71-93.

- Church, B., S. Davis, and S. McCracken. 2008. The auditor's reporting ตัวแบบ: A literature overview and research synthesis. *Accounting Horizons*, 22(1): 69–90.
- Department of Business Development (2018). Law and regulation : 1197 code, from https://www.dbd.go.th/ewt_news.php?nid=951
- Federation of Accounting Professions. (2017). Accounting Act : BE 2543 (2000). Retrieved October 14, 2018, from <http://www.fap.or.th/upload/9414/JG6otiB33G.pdf>
- Freeman, R. E., Harrison, J. S., Wicks, A. C., Parmar, B. L. and Colle, S. D. (2010). *Stakeholder Theory : The Sate of The Art*. Cambridge University Press.
- George, S., Melinda, T. (2015). Understanding audit reporting changes: introduction of Key Audit Matters. *Accounting and Management Information Systems*, 14(1), 128-152.
- Gray, R.H., D Owen, and C. Adams. (1996). *Accounting and Accountability*. Hemel Hempstead: Prentice Hall.
- Hayn, C. (1995). The information content of losses. *Journal of Accounting and Economics*, 20, 125-153
- International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB). (2011). Enhancing the value of auditor reporting: exploring options for change. Retrieved October 16, 2018, from <https://www.ifac.org/publications-resources/enhancing-value-auditor-reporting-exploring-options-change>
- International Federation of Accountants (IFAC). (2017). Auditor Reporting Standards Implementation: Key Audit Matters. Retrieved October 16, 2018, from <https://www.ifac.org/global-knowledge-gateway/audit-assurance/discussion/auditor-reporting-standards-implementation-key>
- Joseph F. Hair, Jr, William C. Black, Barry J. Babin, & Rolph E. Anderson. (2010), *Multivariate Data Analysis 7th*
- Kohler, A., Ratzinger-sake, N., Theis, J. (2016). The Effects of Key Audit Matters on the Auditor's Report's Communicative Value: Experimental Evidence from Investment Professionals and Non-professional Investors, University of Duisburg-Essen. Retrieved October 22, 2018, from https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2838162
- Kuaerattikarn Y. (2014). The Relationship Between The Composition of The Corporate Governance Mechanism and Performance Efficiency of The Listed Companies in the Stock Exchange of Thailand. *Sripatum academic journal*. 11(1), 41-50
- Mehdi, M., Mahdi, S., Mehrollah, R. Mohsen, M. (2011). The effect of qualified audit report on share prices and returns: Evidence of Iran. *African Journal of Business Management*, 5(8), 3354-3360.
- Paul J. Coram, Theodore J. Mock, Jerry L. Turner, Glen L. Gray. (2011). *The Communicative Value of the Auditor's Report*.

- Porter, Brenda.H Ogartaigh, Ciaran O, Baskerville, Rachel. (2009). Report On Research Conducted In The United Kingdom And New Zealand In 2008 Investigating The Audit Expectation-Performance Gap And User's Understanding of And Desired Improvements to the Auditor's Report.
- Prasad P. and Chand P. (2017). The Changing Face of the Auditor's Report: Implications for Suppliers and Users of Financial Statements, *Australian Accounting Review*, 27, 4, (348-367),
- Srijunpetch S.(2016). *Thammasat Business School*. Retrieved November 5, 2018, from http://www.tbs.tu.ac.th/wp-content/uploads/2017/05/Session-3_2-slp-เตรียมพบรายงานแบบใหม่อีกแล้ว.pdf
- Srijunpetch, S. (2017). Key Audit Matters in an Auditor's Report and Response of the Stock Exchange of Thailand, *Thammasat Business Journal*, 13(38), 22-37.
- Stock Exchange of Thailand. (2014). SET 100 Index, Retrieved October 3, 2018, from https://www.set.or.th/th/products/index/setindex_p3.html
- Stock Exchange of Thailand. (2015). Factors affecting stock prices 14, 2019, from https://www.set.or.th/education/th/begin/stock_content02
- Stock Exchange of Thailand. (2019). Market overview, Retrieved February 14, 2019, from https://www.settrade.com/C13_MarketSummary.jsp?detail=INDUSTRY
- Tangruenrat, C. (2015). The Value of New Auditor's Report, *Thammasat Business Journal*, 11(31),26-44
- Tangruenrat, C. (2017). New Auditor's Report: The 1st year Experiences, *Thammasat Business Journal*, 13(38), 5-21.
- Tangruenrat, C. (2017). Understanding Audit Changes: An Important Issue in Audit.*Accounting and Management Information Systems*, 13(1), 128-152.
- Theodore J. Mock, Jean Bédard, Paul J. Coram, Shawn M. Davis, Reza Espahbodi, and Rick C. Warne (2013) The Audit Reporting ^{ตัวแบบ}: Current Research Synthesis and Implications. *AUDITING: A Journal of Practice & Theory*, 32(1), 323-351.
- Vanstraelen, A., Schelleman, C., Meuwissen, R., Hofmann, I. (2012). The Audit Reporting Debate: Seemingly Intractable Problems and Feasible Solutions.